

Celje za okrajnega šolskega poročnika. To je delo zadržalo dotlej, da je starega zakona I. zvezek tiskan bil še le l. 1791. V slovenski in latinski čestitki poklanjata veliko delo takole: „Víssoke Zhafty vrgjdi, Gnadlivi Firfht, Pervi Vikfhi Šhkofof Lublanski! Tebi k' časti, inu Tvojmu Velikimu Imenu, kateru bó vezhnu slovglu, perpfiheta letę bukve Tvoja Pokórna flushabnika Juri Japel, inu Blashe Kumerdey.“ — Ker sta vzajemno prelagala in vredovala, naj se tukaj pokaže o besedi v sedANJI pisavi na primer:

„Kaj pak vidiš pezder, kateri je v očesi tvojga brata: Bruna pak, kateri je v tvojim očesi, ne čutiš? Ali kakú zamoreš reči tvojmu bratu: Brat pusti, jest bom pezder, kateri je v tvojim očesi, vùn vèrgèl: ker ti sam v tvojim očesi bruna ne vidiš? Hynavec, verzi poprej vunkaj brun iz tvojga očesa, inu potle boš gledal pezder vun vreči iz očesa tvojga brata.“ Luk. VI. 41. 42.

„Inu my tudi za ta čas vejmo, da je vže za nas ura tukaj, od spanja gori vstati. Zakaj zdaj je naše izveličanje bližej, kakor tedaj, kadar smo verni postali. Noč je prešla, dan pak se je perbližal. Verzimo tedaj od sebe dela te tàmme, inu oblečimo orožje te luči. Hodimo poštenu, kakor po dnevi: ne v požrešnosti, inu v pyanosti, ne v nečistosti, inu v nesramnosti, ne v kregi, inu v nevošljivosti. Temuč oblečite Gospoda Jezusa Kristusa, inu ne strezite mesu po njegovih želah.“ Riml. XIII. 11—14.

„Pójmo Gospodu: zakaj on se je sloveč, inu častitliv skazal, kojna inu jezdicca je v morje vergel. Gospod je moja moč, inu moja hvaležna pejssem, zakaj on je moj Odrešenik postal: On je moj Bog, njega hočem jest visoku častiti: on je Bog mojga očeta, inu njega hočem jest povzdigniti. Gospod je kakor en Vojšak, njegovu ime je ta Vsigamogočni. Pharaonove vozove, inu njegovo vojsko je on v morje vergel: njegovi nar gorši poglavarji so v rudečim morji potonili. Brezni so jih pokrili, inu ony so k dnu šli, kakor kamen itd.“ II. Mojz. 1—5.

Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli.

(Piše **Gradimir.**)

(Dalje.)

Boris Miran.

(Glej 75. berilno vajo: „Spomladi v gozdu.“)

Boris Miran se je rodil 6. marcija 1836. l. v Velikih Laščah na Kranjskem, kjer je izvršil početne šole. Gimnazijo je dognal v Ljubljani, ter šel na Dunaj na vseučilišče, jezikoslovja se učil. Na Dunaji je prišel za domačega učitelja v različne bogate in plemenitaške družine. S temi je tudi mnogo potoval. Bil je na Nemškem, Francoskem, v Italiji, v Švici in drugod. Konečno naveličavši se učiteljevanja po različnih hišah, vzprejme službo učitelja na c. kr. gimnaziji na Dunaji, kjer v tej lastnosti še dandanes živi.

Boris Miran-ovo pravo ime je Josip Stritar; „Boris Miran“ mu je le izmišljeno pisateljsko ime, pod katerim je posebno prejšnja leta priobčeval svoje umotvore: pesni, povesti in druge ukovite spise. Užé kot dijak se je Boris Miran mnogo zasebno učil. Mnogo se je pečal z nabiranjem in preučevanjem národnih pesnij, ter se je užé zgodaj temeljito priučil poleg slovenskega in nemškega jezika tudi laškemu in francoskemu jeziku. Bral in studoval je mnogo v imenovanih jezikih; pa tudi izdelki v grščini in latinščini so mu bili priljubljeni. Preskrben tako z bogatim zakladom svojih znanosti in podprt z izredno prirojeno mu nadarjenostjo, stopil je v javnost primeroma pozno; kajti jel je

priobčevati svoje pesni šele 1867. in 1868. leta, in sicer v listu „Glasniku“, ki je isti čas izhajal. Prej užé — l. 1866. — pa je spisal „Preširnovó življenje in Preširnové poezije“ spis k novi izdavi Preširnovih pesnij. Ta dobro premišljeni in hvalevredni sestavek je šele pripomogel, da smo Slovenci spoznali in jeli prav čestiti prvaka naših pesnikov, Preširna, o katerem vam bodem tudi prilično govoril. L. 1869. priobči Boris Miran na Dunaji zbirko prekrasnih svojih pesnij z naslovom: „Pesmi, zložil Boris Miran“. Koj drugo leto pa ustanovi „Zvon“, o katerem sem vam užé nekaj razložil in kateremu je bil urednik ves čas, dokler je izhajal na Dunaji. Kasneje (l. 1872. in 1876.) priobčil je Boris Miran troje zvezčičev svojih pesnij), a l. 1877. nekaj svojih pesnij v nemškem prevodu.

V „Zvonu“ je Boris Miran ali Josip Stritar dalje priobčeval vzorne svoje pesni; a objavljal je v njem tudi krasne povesti in različne druge spise, ki so imeli, da-si časih močno osoljeni, vselej blag namen; národ, navlasti nadejopolno slovensko mladino poučevati. Tù nam je razlagal, kaj je pesništvo, kako treba dobre pesni skladati, ter nam to sam sè svojim vzgledom kazal. Pri tem mi je omeniti, da je Boris Miran na Dunaji rad zbiral nadarjene nadejopolne dijake okoli sebe, ter jim tudi sè živo besedo pojasnjeval, kako je vredno pesnikovati in pisateljovati. Boris Miran je velik pesnik, odličen pisatelj in temeljit presojevalec slovstvenih izdelkov. Njegove pesni so po vsebini in po obliki dovršene, njegovi spisi pisani v prekrasni, gladkotekoči slovenščini; a pri vsem tem so lahko umevni, národno se glaseči. Zdaj sodeluje pri „Ljubljanskem Zvonu“, v kojem priobčuje pesni. Zasluge Boris Miran-ove za naš národ so neminljive; ž njim se lahko pričénja nova veselejša doba sadunosnega delovanja na slovstvenem našem polji. Mnogi mlajši pesniki in pisatelji osrčevali so Boris Miran-ove nauke, sledili so njegovemu vzgledu, ter delajo svojemu učitelju zdaj vso slavo.

Miha Kastelec.

(Glej 109. berilno vajo: „Solnce“.)

Pesnik Miha Kastelec se je rodil 1796. l. v Gorenji vasi pri Zatičini na Dolenjskem. Šolal se je na gimnaziji v Ljubljani, kjer je po izvršenem učenji stopil v službo v Ljubljansko knjižnico kot pomočnik; pozneje je postal samostalen knjižničar ravno tam. Umril je 22. oktobra 1868. l. v Ljubljani.

Kastelčeva največa zasluga je v tem, da je 1830. l. jel izdavatí „Kranjsko Čebelico“. To je bila zbirka, katera je prinašala v posamičnih zvezkih pesni različnih takratnih slovenskih pesnikov. Kastelec jej je bil urednik. O veliki važnosti te zbirke bodemo še govorili pri drugi priliki. Tù mi je še povedati, da je tudi priobčeval svoje pesni po „Čebelici“, ter jih podpisoval s črko začetnico svojega imena in priimka: „M. K.“, (t. j. Miha Kastelec). Pričujoča Kastelčeva pesen „Solnce“ šteje se k onim, ki so se mu še najbolj posrečile. Vender gledé na to, da je Kastelec vedel tedanje pesnike na Kranjskem buditi in združiti v vkupno plodunosno delovanje v „Kranjski Čebelici“, dolžni smo vso čast njegovemu spominu!

(Dalje prih.)

Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika Iv. Lapajne-ta

o stanji šolstva v Novomeškem okraji 1884. l. z nasvétí, kako bi se omenjeno šolstvo boljšalo.

(Priobčil pri učiteljskem zborovanji v Novem mestu v dan 2. julija 1884. l.)

(Dalje.)

Na enorazrednicah je težko terjati Tretjega berila, pa nekatere ga vender imajo; dobro osnovana dvorazrednica mora imeti vsekako v višjem oddelku II. razredu Tretje